Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu. Elmi əsərlər, 2025, № 3, s.77-79
Nakhchivan Teachers Institute. Scientific Works, 2025, № 3, p.77-79
Нахчыванский институт учителей. Научные труды, 2025, № 3, с.77-79

UOT: 372.881.111.1:37.016
https://doi.org/10.30546/670832.2025.02.1108

İngilis dilinin tədrisində kurikuluməsaslı dərs modelinin tətbiqinin pedaqoji-metodiki xüsusyyətləri

Müəllif(lər):

Şəhla Piriyeva
Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu
E-poçt: PiriyevaSehla@nmi.edu.az
https://orcid.org/0009-0004-2709-2168

Açar sözlər: kurikulum əsaslı öyrənmə, dərs modeli, effektiv dil öyrənmə, təlim-tədris prosesi, müasir dərs

Annotasiya. Məqalədə ingilis dilinin kurikulum əsaslı dərs modeli əsasında tədrisinin pedaqoji və metodiki xüsusiyyətləri araşdırılmışdır. Tədqiqatın məqsədi kurikulum əsaslı yanaşmanın ingilis dili tədrisində tətbiqinin üstünlükləri-ni, müasir metodların rolunu və təlim prosesinə təsirini müəyyənləşdirməkdir. Araşdırmada analitik, müqayisəli, sistemli yanaşma və tətbiqi təhlil metodlarından istifadə olunmuşdur. Tədqiqatın material bazasını yerli kurikulum sənədləri, metodik vəsaitlər və xarici elmi mənbələr təşkil etmişdir.

Aparılmış təhlillər nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, kurikulum əsaslı dərs modeli şagirdyönümlü təlimin təşkilinə, kommunikativ və praktik dil bacarıqlarının inkişafına, həmçinin qiymətləndirmənin daha obyektiv aparılmasına imkan yaradır. Müasir metodların və texnologiyanın tətbiqi ingilis dili dərslərinin effektivliyini artırır və dilin real həyat kontekstində mənimsənilməsini təmin edir. Tədqiqat nəticələri kurikulum əsaslı dərs modelinin ingilis dilinin tədrisində pedaqoji baxımdan məqsədəuyğun olduğunu təsdiqləyir.

Author(s):

Shehla Piriyeva
Nakhchivan Teachers Institute
E-mail: PiriyevaSehla@nmi.edu.az
https://orcid.org/0009-0004-2709-2168

Key words: curriculum based learning, lesson model, effective language learning, teaching–learning process, modern lesson

The applicatıon of a curriculum based lesson model in english language teaching

Abstract. The article examines the essence, advantages, and practical significance of the curriculum based lesson model, which plays an important role in enhancing the effectiveness of English language teaching. The relevance of the topic is determined by the status of English as an international language and the implementation of a new curriculum based education program in Azerbaijan, in line with global educational standards. The main aim of the research is to identify the impact of the curriculum-based lesson model on the acquisition of the English language.

The study primarily employs analytical and comparative research methods, with particular emphasis on subject curricula and pedagogical practices. The findings indicate that the curriculum based lesson model makes English language learning more effective and plays a significant role in the development of learners’ language skills. The theoretical significance of the study lies in the systematization of modern pedagogical approaches, while its practical significance is reflected in the formation of pedagogical guidelines that can be applied by teachers in the teaching process.

Автор(ы):

Шахла Пириева
Нахчыванский институт учителей
Э-почта: PiriyevaSehla@nmi.edu.az
https://orcid.org/0009-0004-2709-2168

Ключевые слова: куррикулум-ориентированное обучение, модель урока, эффективное изучение языка, учебно-воспитательный процесс, современный урок

Педагогико-методические особенности применения куррикулум-ориентированной модели урока в обучении английскому языку

Аннотация. В статье исследуются педагогические и методические особенности преподавания английского языка на основе куррикулум-ориентированной модели урока. Цель исследования заключается в определении преимуществ применения куррикулумного подхода в обучении английскому языку, роли современных методов и их влияния на учебный процесс. В исследовании использовались аналитический, сравнительный, системный подходы и методы прикладного анализа. Материальной базой исследования послужили национальные куррикулумные документы, методические пособия и зарубежные научные источники.

В результате проведённого анализа установлено, что куррикулум-ориентиро-ванная модель урока способствует организации ученико-ориентированного обу-чения, развитию коммуникативных и практических языковых навыков, а также обеспечивает более объективное оценивание. Применение современных методов и технологий повышает эффективность уроков английского языка и способствует усвоению языка в контексте реальной жизни. Результаты исследования подтверж-дают педагогическую целесообразность использования куррикулумной модели урока в преподавании английского языка.

Giriş. Müasir qloballaşma şəraitində ingilis dili beynəlxalq ünsiyyətin, elmin, texnologiyanın və informasiya mübadiləsinin əsas vasitələrindən biri kimi çıxış edir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı, eləcə də elm, biznes və təhsil sahələrində beynəlxalq əməkdaşlığın genişlənməsi ingilis dilinin öyrənilməsini strateji zərurətə çevirmişdir. Bu baxımdan, ingilis dilinin effektiv tədrisi müasir təhsil sistemlərinin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri hesab olunur.

Son illərdə dünya təhsil məkanında baş verən islahatlar təlim-tədris prosesinin məzmununda, strukturunda və metodikasında köklü dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Ənənəvi müəllimmərkəzli yanaşmalar tədricən öz yerini şagirdyönümlü, kompetensiya əsaslı və nəticəyönümlü təlim modellərinə verməkdədir. Bu dəyişikliklər fonunda kurikulum əsaslı təhsil modeli müasir pedaqoji tələblərə cavab verən, şagirdlərin biliklə yanaşı bacarıq və səriştələrinin formalaşdırılmasını hədəfləyən effektiv yanaşma kimi diqqət mərkəzinə çıxmışdır.

Azərbaycan təhsil sisteminin dünya təhsil sisteminə inteqrasiyası nəticəsində ölkəmizdə də kurikulum təhsil proqramı mərhələli şəkildə tətbiq olunmağa başlanmışdır. Kurikulumun əsas prinsipləri olan tələbəyönümlülük, diferensiallaşdırma, nəticəyönümlülük və davamlı qiymətləndirmə təlim prosesinin təşkilində yeni yanaşmaların formalaşmasına zəmin yaratmışdır. Bu kontekstdə müəllimin rolu bilik ötürən subyektdən təlim-tədris prosesini istiqamətləndirən fasilitatora çevrilmiş, şagirdlərin dərsdə aktiv iştirakını təmin edən müasir metodların tətbiqi ön plana çıxmışdır.

Xüsusilə ingilis dilinin tədrisində kurikulum əsaslı dərs modelinin tətbiqi dil öyrənməni daha praktik, interaktiv və real həyatla əlaqəli prosesə çevirir. Kommunikativ, tapşırıq əsaslı, layihə əsaslı və kooperativ öyrənmə metodlarının tətbiqi şagirdlərin dil bacarıqlarının kompleks şəkildə inkişafına imkan yaradır. Bu yanaşma ingilis dilinin yalnız nəzəri biliklər səviyyəsində deyil, real ünsiyyət vasitəsi kimi mənimsənilməsini təmin edir.

Tədqiqatın aktuallığı müasir təhsil sistemində ingilis dilinin tədrisində ənənəvi metodların məhdud imkanları ilə kurikulum əsaslı yanaşmanın üstünlükləri arasındakı fərqlərin elmi əsaslarla araşdırılması zərurəti ilə şərtlənir. Təcrübə göstərir ki, ənənəvi dərs modelləri şagirdlərin kommunikativ bacarıqlarının formalaşdırılmasında kifayət qədər effektiv olmur. Bu isə kurikulum əsaslı dərs modelinin nəzəri və praktik aspektlərinin dərindən tədqiqini aktual məsələ kimi gündəmə gətirir.

Bununla yanaşı, müasir texnologiyaların təlim prosesinə inteqrasiyası, şagird nailiyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsi və kompetensiyaların formalaşdırılması kimi məsələlər də ingilis dilinin kurikuluməsaslı tədrisinin aktuallığını artıran amillər sırasındadır.

Tədqiqatın əsas məqsədi ingilis dilinin kurikulum əsaslı dərs modeli vasitəsilə tədrisinin metodiki əsaslarını, üstünlüklərini və pedaqoji effektivliyini araşdırmaqdır.

Material və metodlar. Tədqiqat kurikulum əsaslı ingilis dili dərs modelinin metodiki xüsusiyyətlərini və pedaqoji effektivliyini araşdırmaq məqsədilə aparılmışdır. Araşdırma zamanı keyfiyyət yönümlü elmi yanaşmalardan istifadə olunmuş və mövzunun nəzəri-metodoloji əsasları müxtəlif metodlar vasitəsilə təhlil edilmişdir.

Tədqiqatın material bazasını ingilis dili fənni üzrə mövcud kurikulum sənədləri, dərslik və metodik vəsaitlər, eləcə də xarici və yerli elmi-pedaqoji mənbələr təşkil etmişdir. Xüsusilə Harmer, Richards və Brown kimi tanınmış metodist alimlərin ingilis dilinin tədrisinə dair elmi əsərlərinə istinad olunmuşdur.

Araşdırmanın aparılmasında aşağıdakı metodlardan istifadə edilmişdir:

Analitik metod vasitəsilə ingilis dili üzrə kurikulum sənədləri, metodik göstərişlər və beynəlxalq elmi ədəbiyyat sistemli şəkildə təhlil edilmiş, kurikulum əsaslı dərs modelinin nəzəri əsasları müəyyənləşdirilmişdir.

Müqayisəli metod əsasında ənənəvi dərs modeli ilə müasir (kurikulum əsaslı) dərs modeli müqayisə olunmuş, onların oxşar və fərqli cəhətləri aşkara çıxarılmışdır. Müqayisə dərsin strukturu, müəllim-şagird münasibətləri, tətbiq olunan təlim metodları və şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi meyarları üzrə aparılmışdır.

Sistemli yanaşma metodu tədris prosesinin əsas komponentlərini (məqsəd, məzmun, metod, forma və qiymətləndirmə) vahid pedaqoji sistem

kimi araşdırmağa imkan vermişdir. Bu yanaşma kurikulum əsaslı dərs modelinin bütövlükdə təlim-tədris prosesində rolunun müəyyənləşdirilməsinə şərait yaratmışdır.

Tətbiqi təhlil metodu vasitəsilə real dərs nümunələri və praktik tədris vəziyyətləri əsasında kurikulum əsaslı metodların tətbiqi təhlil edilmiş, əldə olunan nəticələr ümumiləşdirilmişdir.

İstifadə olunan material və metodlar tədqiqatın məqsədinə uyğun olaraq seçilmiş və kurikulum əsaslı ingilis dili dərs modelinin pedaqoji üstünlüklərinin elmi əsaslarla müəyyənləşdirilməsinə xidmət etmişdir.

Nəticə və müzakirə. Aparılmış tədqiqatın nəticələri göstərir ki, ingilis dilinin kurikulum əsaslı dərs modeli ilə tədrisi təlim-tədris prosesinin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Bu model şagirdlərin dərs prosesində aktiv iştirakını təmin etməklə yanaşı, onların ünsiyyət, tənqidi düşünmə, problem həll etmə və əməkdaşlıq bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir göstərir.

Tədqiqat zamanı aparılan müqayisəli təhlillər sübut edir ki, ənənəvi dərs modeli əsasən bilik ötürülməsinə yönəldiyi halda, kurikuluməsaslı dərs modeli şagirdlərdə bilik, bacarıq və səriştələrin formalaşdırılmasını prioritet hesab edir. Bu yanaşma ingilis dilinin real həyat situasiyaları kontekstində öyrənilməsinə imkan yaradır və dilin praktik mənimsənilməsini sürətləndirir.

Müasir metodların – kommunikativ metodun, tapşırıq əsaslı təlimin, layihə əsaslı öyrənmənin və kooperativ öyrənmənin tətbiqi nəticəsində şagirdlərin dil bacarıqlarında nəzərəçarpacaq irəliləyiş müşahidə olunmuşdur. Xüsusilə danışıq və dinləmə bacarıqlarının inkişafında bu metodların effektivliyi daha qabarıq şəkildə özünü göstərmişdir. Bu, kurikulumun əsas prinsiplərindən biri olan tələbəyönümlülük yanaşmasının praktikada uğurla reallaşdırıldığını təsdiqləyir.

Araşdırma, həmçinin göstərir ki, texnologiyanın təlim prosesinə inteqrasiyası ingilis dili dərslərinin motivasiyaedici və interaktiv xarakter almasına şərait yaradır. Video materiallardan, elektron resurslardan və interaktiv lövhələrdən istifadə şagirdlərin dərsə marağını artırır və öyrənməni daha dinamik prosesə çevirir. Bu nəticə müasir pedaqoji yanaşmalarda texnologiyanın əhəmiyyətini bir daha təsdiqləyir.

Qiymətləndirmə mexanizmlərinin təhlili göstərir ki, kurikulum əsaslı dərs modelində diaqnostik, formativ və summativ qiymətləndirmənin tətbiqi şagird nailiyyətlərinin daha obyektiv və davamlı şəkildə izlənilməsinə imkan yaradır. Formativ qiymətləndirmə vasitəsilə şagirdlərin inkişaf səviyyəsi müntəzəm olaraq izlənilir və təlim prosesində vaxtında korrektələr aparılır.

Yekun nəticə. Ümumilikdə, əldə olunan nəticələr kurikulum əsaslı ingilis dili dərs modelinin müasir təlim tələblərinə cavab verdiyini və təlimin keyfiyyətinin yüksəldilməsində mühüm rol oynadığını göstərir. Müzakirə olunan faktlar bu modelin ingilis dilinin tədrisində geniş tətbiqinin pedaqoji baxımdan məqsədəuyğun olduğunu əsaslandırır və gələcək tədqiqatlar üçün praktik və nəzəri perspektivlər açır.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi. Ümumi təhsil pilləsi üzrə ingilis dili fənni kurikulumu. – Bakı: Təhsil, – 2020. – 68 s
2. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. 5th ed / J.Harmer. – Harlow: Pearson Education, – 2015. – 448 p.
3. Richards, J.C. Approaches and Methods in Language Teaching. 3rd ed / J.C.Richards, & T.S.Rodgers. – Cambridge: Cambridge University Press, – 2014. – 410 p.
4. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. 6th ed. White Plains, – NY: Pearson Education, – 2018. – 410 p
5. Nunan, D. Task-Based Language Teaching / D.Nunan. – Cambridge: Cambridge University Press, – 2004. – 224 p.
6. Larsen-Freeman, D. Techniques and Principles in Language Teaching. 3rd ed / D.Larsen-Freeman, & M.Anderson. – Oxford: Oxford University Press, – 2011. – 272 p.

Məqalə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Şirməmməd Quliyev tərəfindən təqdim olunmuşdur.

İlkin daxilolma – 29.04.2025, son daxilolma – 26.06.2025, qəbulolunma – 10.09.2025